

Obrazy Panny Marie v Českém gotickém umění

- dítě je typicky umístěno na pravé ruce Marie
- silná mariánská úcta zastiňuje christologickou úctu
- Maria jako přímlovkyně, prostřednice, mateřská tvář, niterné ponoření do kontemplace
- dítě jako vtělené Slovo – eucharistický symbol
- typologické zobrazení – diptych s bolestným Kristem
- slohové východisko – tradičně Itálie (Byzanc), Francie
- dvůr Karla IV. – významný milník ve středoevropském umění
- devoce (osobní, liturgická)

Madona Mostecká
Národní galerie
Praha
/1340/

Madona z Vevěří
Národní galerie
Praha
/1350/

Díptych z Karlsruhe
Národní galerie
Praha
/1350/

Madona Římská
Národní galerie
Praha
/1360/

Madona Vyšehradská
Národní galerie
Praha
/1355/

Vitale da Bologna
Madona Pokorná
Museo Poldi Pezzoli
Miláno
/1353/

Giovanni di Paolo
Madona Pokorná
Museum of Fine Arts
Boston
/1442/

30.72 • The Virgin of Humility • GIOVANNI DI PAOLO c. 1403-c. 1482 • Sienese School • Maria Antonielle Evans Fund •

- Aula Regia Zbraslav, Mater Domus cisterciensis
- lapis lazuli, zlácení
- Konrád z Haimburgu – výklad Ave Maris stella, prsten a brož
- toskánský vzor (prodloužená polopostava), dexiokratusa

Madona zbraslavská
Národní galerie
Praha
/1350 - 60/

Madona zbraslavská
Národní galerie
Praha
/1350 - 60/

Madona Strahovská
Národní galerie
Praha
/1350/

- pravděpodobně součást diptychu (oči)
- barevnost (rukopisy Jana ze Středy)
- kompoziční příbuznost s Madonou mosteckou (prst)
- Ježíšek tahá za cíp plátna

Mistr Morganova diptychu
Madona
Boston, Museum of Fine Arts
Praha
/1355 - 60/

Sedes Sapientiae, Thron Salomonis

Stolice moudrosti, Trůn Šalamounův

- tento ikonografický typ neodpovídá vždy pouze trůnící Marii s dítětem
- jeho základním znakem jsou lvi, kteří trůn nesou, nebo ho dekorují, případně mohou ležet u nohou nebo pod nohama Marie
- Dóm v Gurku (Rakousko): V biskupské kapli se nachází nástěnná malba Trůnící Marie s dítětem. Trůn se nachází na nejvyšším stupni. Na nižších se nachází lvi. Ve dle trůnu dva lvi se svatozáří symbolizují dva sv. Jany, zbývající lvi symbolizují apoštoly. Pod trůnem se nachází nápis „Thronus Magni Regis et Agni“. Zobrazení doprovází kromě proroků také alegorie ctností. Nad hlavou Marie se nachází sedm holubic, které symbolizují sedm darů Ducha svatého.

Thronus Salomonis
Dóm v Gurku
(Rakousko)
/13. století/

Madona Kladská
Gemälde Galerie
Berlin
/pol. 14. století/

Madona na lvu z
Klosterneuburgu
NG v Praze
/po polovině 14. století/

Ikonografie P. Marie v Christologických cyklech

Zvěstování, Lk 1, 26-38

- Když byla Alžběta v šestém měsíci, byl anděl Gabriel poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené muži jménem Josed, z rodu Davidova; jméno té panny bylo Maria. Přistoupil k ní a pravil: „Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou.“ Ona se nad těmi slovy velmi zarazila a uvažovala, co ten pozdrav znamená. Anděl jí řekl: „Neboj se, Maria, vždyť jsi našla milost u Boha. Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. Na věky bude kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce.“ Maria řekla andělovi: „Jak se to může, vždyť nežiji s mužem?“ Anděl jí odpověděl: „Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní, proto i tvé dítě bude svaté a bude nazváno Syn Boží. Hle, i tvá příbuzná Alžběta počala ve stáří syna a již je v šestém měsíci, ač se o ní říkalo, že je neplodná. Neboť, u Boha není nic nemožného.“ Maria řekla: „Hle, jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova.“ Anděl pak od ní odešel.

Zvěstování, Lk 1, 26-38

- Konstanta: Maria (většinou sedící) a anděl (nejčastěji v podobě mladíka)
- Trinitární obsah: Scéna může být obohacena o Boha Otce (Boží pravici), holubici od něj vycházející a Krista jako dítěte
- další varianty vycházející z různých apokryfních spisů a LA
- Maria může příst (purpurovou chrámovou oponu, která se po Kristově smrti na kříži roztrhla), může se modlit liturgické hodinky, nebo mít různá gesta (zkřížených rukou, pravá ruka na srdci), může mít na sobě šátek (maforion), čelenku, oblečená v královském rouchu, nebo pouze v prostém oděvu; barvy – od tmavě modré, červené, zlaté, po zelenou a fialovou
- Komiksová komunikace: Anděl může držet nápisovou pásku: „Ave, gratia plena, dominus tecum“, zatímco Maria drží odpověď: „Ecce, sum ancilla domini“.
- objevují se také přírodní motivy – lilie (čistota), růže (trny, bolest, růže z Jericha – poukaz na Marii jako ratolest z kmene Juda)

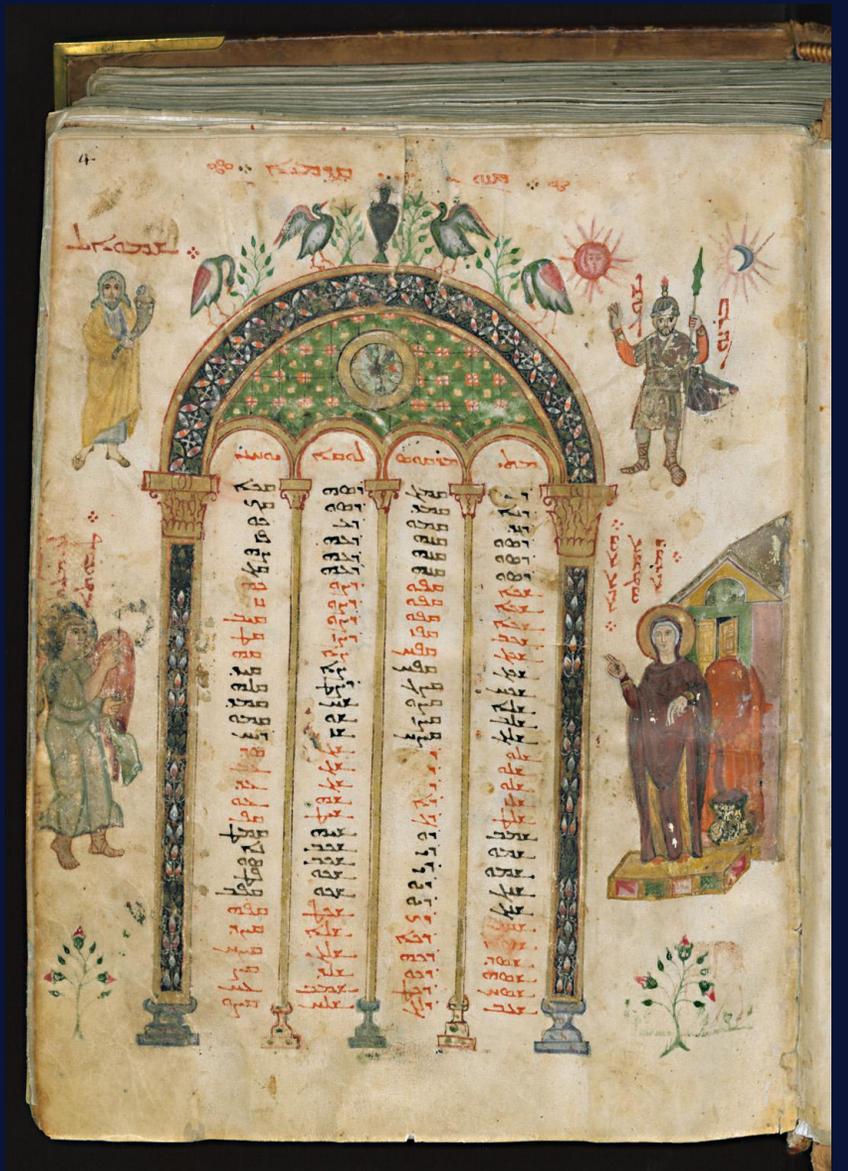
Zvěstování Panně Marii
Priscilliny katakomby
Řím
/konec 2. století/

Zvěstování Panně Marii
Maria jako císařovna - přede
S. M. Maggiore, mozaika
Řím
/431/

Zvěstování (stojící Maria)
Rabbulův evangeliář
fol. 4r
/6. století/

Zvěstování, novozákonní scény
Anděl drží v ruce hůl (moc)
Harrachovský diptych
Slonovina
Museum Schnütgen, Köln
/kolem r. 800/

Zvěstování (vřeteno)
Zlatý oltář
Miláno, dóm Sv. Ambrože
/846/

Zvěstování (architektura)
Codex Egberti, Reichenau
fol. 9v

Státní knihovna v Trevíru
/konec 10. století/

Zvěstování (poduška)
Sakramentář ze Sv. Gereona
(Köln)
fol. 1
BN Paris
/konec 10. století/

Zvěstování a navštívení
Christologie -> Mariologie
Katedrála v Chartres
/1150-1155/

Giotto di Bontone
Cappella Arena
Inkarnace
teologie dějin spásy
/1305-1307/

Giotto di Bontone
Cappella Arena
Maria

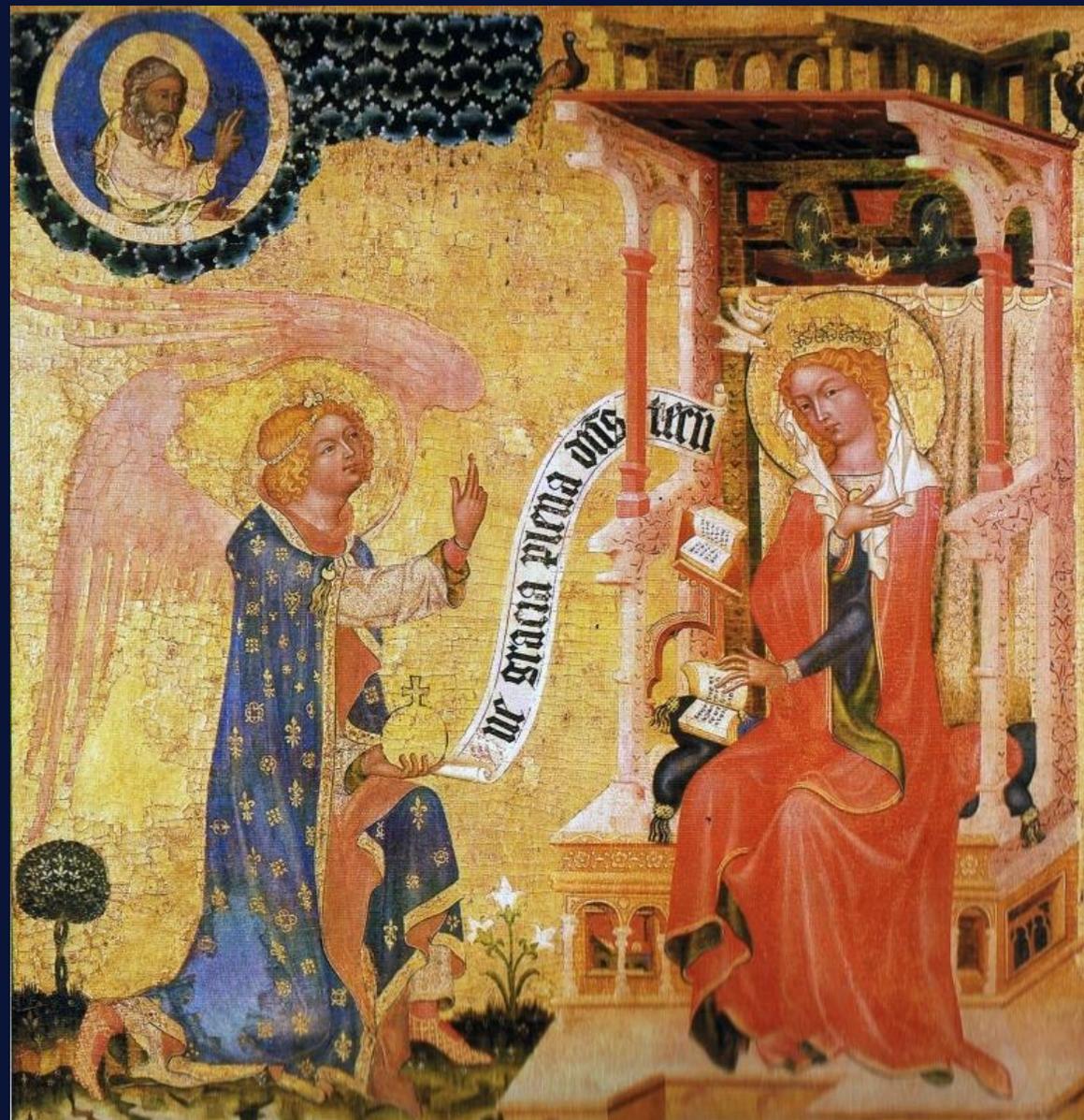
Světlo jako prostředník mezi pozemskými
a nebeskými věcmi (Duch sv.)
/1305-1307/

Giotto di Bontone
Cappella Arena
Gabriel
/1305-1307/

Mistr Vyšebrodského
oltáře
Zvěstování
Archa umluvy
/polovina 14. století/

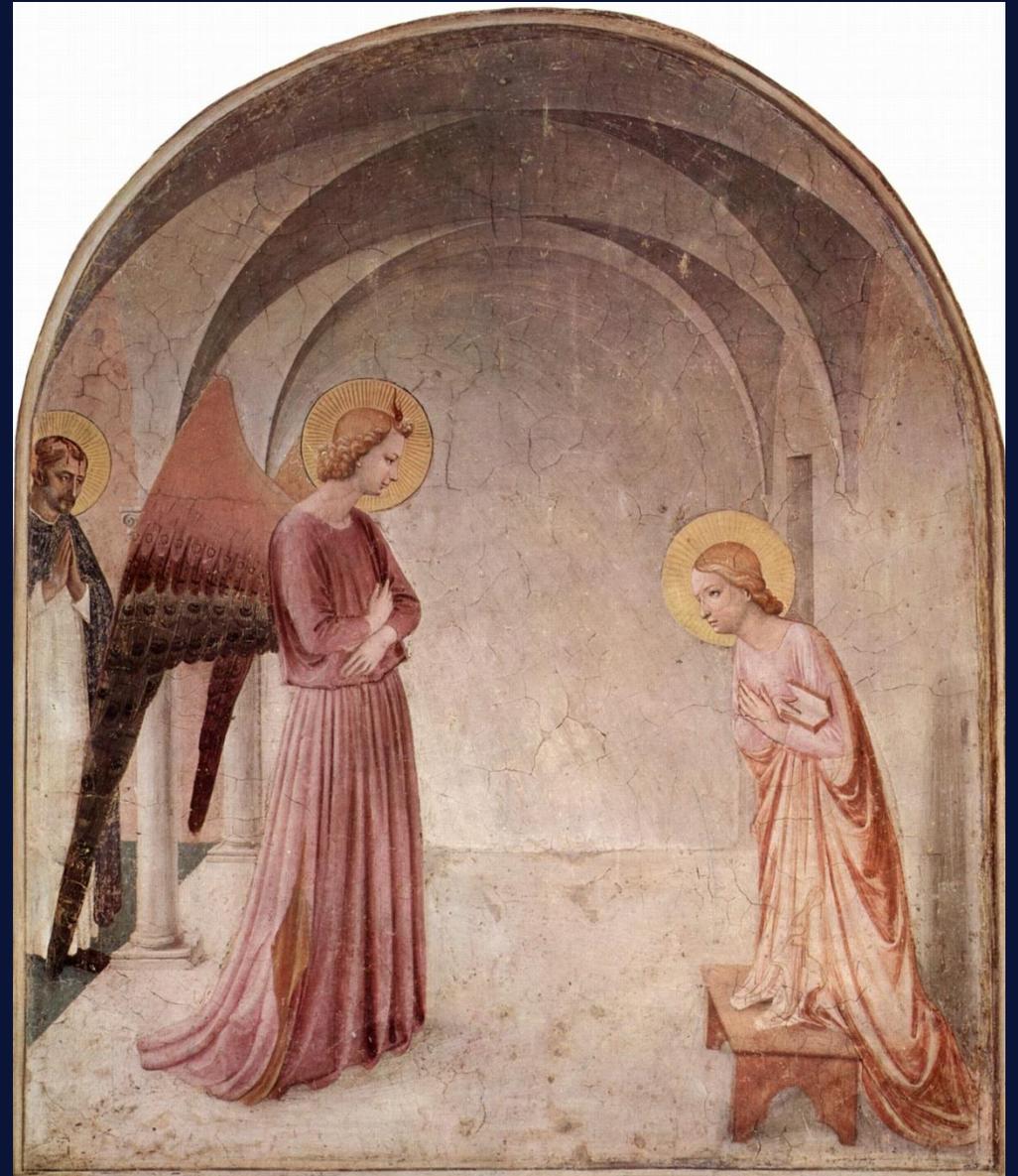
Simone Martini a
Lippo Memmi
Zvěstování se
sv. Markétou
a sv. Ansanem, dále:
Jeremiáš, Ezechiel,
Izajáš, Daniel
(určeno pro Sienu)
Uffizzi, Florencie
/1330/

Fra Angelico
Zvěstování
San Marco, Florencie
/40. léta 15. století/

Fra Angelico
Zvěstování
San Marco, Florencie
/40. léta 15. století/

Fra Angelico
Zvěstování
Prado
/40. léta 15. století/

